

4.10 Rotaorist

Vi ska nu gå igenom den tredje och sista aoristtypen, den atematiska rotaoristen, typ ἔ-βη-ν. Det är fråga om en aorist som jämte augment bildas direkt av verbstammen, roten, men *utan* vare sig *temavokal* eller *sigma*. Lång vokal möter i hela aorist indikativ och infinitiv. Verbrotens vokal förkortas framför konsonantkombinationen -ντ-, som tilläggs när aoristparticip ska bildas: nom. βάς, βᾶσα, βάν, gen. βάντος, βάσης, βάντος etc.)

Som mönster har valts två verb med stamväxlingen η/α och ω/ο: βαίνω jag går, fut. i medium βήσομαι, ἔβην och γιγνώσκω jag får veta, fut. i medium γνώσομαι, ἔγνων.

ἔ-βη-ν 'jag gick'	ἔ-γνω-ν 'jag fick veta'
ἔ-βη-ς	ἔ-γνω-ς
ἔ-βη	ἔ-γνω
ἔ-βη-μεν	ἔ-γνω-μεν
ἔ-βη-τε	ἔ-γνω-τε
ἔ-βη-σαν	ἔ-γνω-σαν

Participet till ἔ-γνω-ν heter i nom. γνούς, γνούσα, γνόν, gen. γνόντος, γνούσης, γνόντος etc. Stamvokalen blir som tidigare sagts kort när participinfixet -ντ- fogas till stammen.

Rotaoristernas infinitiver heter βῆναι, resp. γνῶναι, se f.ö. S 78 och 79, resp. BJ 189-192.

4.11 Kilo/mille. Hekto/centum

Det grekiska **kilo** (grek. χίλιοι, -αι, -α) betyder 'tusen'. En **kilometer** är tusen gånger en meter. Men det latinska **mille**, som också betyder 'tusen', anger tusendelar. En **millimeter** är ju en tusendels meter.

Likaså anger det grekiska **hekto** (grek. ἑκατόν) hundra gånger. En **hektoliter** innebär hundra liter, medan en **centiliter** (lat. *centum*) är en hundradels liter.

Idag använder tekniker och ekonomer ofta termen **KKr** (=kilo) i betydelsen 'tusen kronor' och **MKr** (μέγα 'stor') i betydelsen 'en miljon kronor'.

Uppgift 9 Översätt:

- 1 Ὁ ἵππεὺς ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον.
  - 2 Κῦρος ἀπέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος.
  - 3 Ὁ βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρή.
  - 4 Οἱ φυγάδες τὸν ποταμὸν διέβησαν.
  - 5 Κροῖσος ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.
-

- 1 ἵππεύς, ἕως ὁ ryttare - ἀνα-βαίνω stiga upp, *fut. i medium* ἀνα-βήσομαι, *rotaorist* ἀν-έβην - ἐπὶ *prep. m. ack.* 'på'
- 2 ἀπο-βαίνω gå upp, ἀπο-βήσομαι, *rotaorist* ἀπ-έβην - ἐπὶ *prep. m. ack.* till, i - ὄρος, ὄρους, τό berg - κωλύω hindra
- 3 βραχύς, εἶα, -ύ kort - τέχνη, ης, ἡ konst, *här* läkekonsten
Aforism av Hippokrates, läkekonstens fader μακρή dialektalt
=μακρά lång, stor, 'omfattande' (tar lång tid att lära sig)
- 4 φυγάς, -άδος, ὁ flykting - δια-βαίνω genomgå, övergå
fut. i medium δια-βήσομαι, *rotaorist* δι-έβην
- 5 Orakelsvar på hexameter till kung Kroisos, innan han beslöt
sig för krig mot Kyros. ἄλυν, υος flod i Mindre Asien
ἀρχή, ἡς, ἡ början, välde - καταλύω upplösa, störta

4.12 Tre vetenskapsmän vid biblioteket i Alexandria

Aristarkos (ca 310-230 f.Kr.) lanserade 800 år före Kopernikus tanken att jorden kretsar kring solen. Han fastställde storleks- och avståndsförhållanden för jorden, månen och solen på ett sätt som visserligen skiljer sig väsentligt från dagens värden men ändå klart visar att solen var mycket större än jorden. Därför föreslog han ett heliocentriskt världssystem, det vill säga ett system med solen i centrum, och månen i sin tur i en bana runt jorden.*

Eratosthenes, på det sena 200-talet f.Kr., bevisade att jorden var rund och beräknade dess omkrets med häpnadsväckande

precision 1700 år före Columbus. Han delade in jorden i fem zoner, avgränsade polcirkarna och vändkretsarna, och etablerade ett koordinatsystem med latituder och longituder.*

Hipparkos (161-127 f.Kr.) räknade ut ett medelvärde för en månmånad som skilde sig från det nu accepterade med mindre än en sekund. Han skapade trigonometrin. I den stjärnkatalog han upprättade införde han begreppet magnitud (ljusmängd), som ännu brukas. En av hans viktigaste upptäckter var förflyttningen av vår- och höstdagjämningspunkten i förhållande till fixstjärnehimlen.*

* Sture Linnér, SvD 2010-03-20

Uppgift 10

Repetera Fjärde stegets grammatik!

1 Böj i singularis **σκέψις μακρά** och i pluralis **δόσις μικρά!**

Använd papper och penna!

2 Komparera *adjektiven*

a) **πικρός, ά, όν** 'bitter'

b) **εὐτυχής, ές** 'framgångsrik'

c) **μέγας, μεγάλη, μέγαν** 'stor'

3 Böj i singularis och i pluralis **ἵππεὺς ἀμείνων** 'en bättre ryttare!' Använd papper och penna!

4 Vad heter dativ singularis av **ναῦς**?

5 Nämn *adverben* till följande adjektiv (i positiv, komparativ och superlativ):

a) **πικρός, ά, όν** 'bitter'

b) **σοφός, ή, όν** 'vis'

6 Beskriv konstruktionen genitivus absolutus?

7 Vad kallas och vad utmärker var och en av följande aoristtyper:

a) **ἐθήρευσα**

b) **ἔλιπον**

c) **ἔγνων**

forts. STEG 4 e